

Dr. Vendl Aladár emlékezete (1886–1971)

Dr. Bidló Gábor

Az idei tél első felének egyik havas, hideg napján, január 19-én egykori tanítványai és tisztelői nagy részvéte mellett kísértük utolsó útjára a Magyarhoni Földtani Társulat egykori elnökét és tiszteleti tagját Dr. VENDL Aladár Kossuth-díjas akadémikust, nyugalmazott műegyetemi professzort, több ezer vegyész-mérnök és mérnök egykori tanítóját és nevelőjét. Eltávozásával egy magasra ívelő pálya ért véget, amely a legnagyobb kitüntetések és elismerések mellett, tragikus vonásokban is bővelkedett. Élete során megjárta a -70° -os szibériai fagyban a fogolytáborok szenvedéseit, az I. Világháború pergőtűzes frontszakaszait, de helyet foglalt a Magyar Tudományos Akadémia második női székében és viselte a József nádor Műegyetem rektori aranyláncát is.

VENDL Aladár Ditróban, a Keleti Kárpátok lábánál született 1886. november 18-án. Édesapja a XVIII. században Magyarországra költözött bajor eredetű erdész család leszármazottja, aki pedagógusi pályára lépett és a budapesti Tudományegyetemen magyar – francia szakos tanári diplomát szerez. Édesanyja MÓDER Anna, francia bevándorlók leszármazottja.

Édesapja az egyetem elvégzése után franciaországi tanulmányútra megy, majd onnan hazatérve megnősül és Ditróban helyezkedik el, mint az ottani polgári iskola igazgatója. Így fiatal gyermekéveit VENDL Aladár is Ditróban tölti és elbeszélése szerint itt ismerkedik meg és itt szereti meg a kőzeteket és ásványokat. A lakásuk előtt folydogáló Ditró-patak partján játszadozva gyakran feltűnnek a szép színes kavicsok és már négyéves kora óta gyűjti a szép kék, rózsaszínű és fekete ásványokat. Ditró környékén többször elkíséri édesapját vadászkirándulásaira is és már azokon elhatározza, és ezt szüleiivel is közli, hogy ha nagy lesz, ő is a kövekkel fog dolgozni.

Édesapja korán észrevette fia érdeklődését a kövek iránt, és nyolc éves korában már

megszerezte részére KOCH Antal könyvét a ditrói szienit masszívumról. A könyv alapján már könnyebb volt azonosítani a begyűjtött szép színes kavicsokat édesapja és Dr. MEZEY Géza ditrói orvos segítségével.

1895 szeptember eljén elemi iskolai tanulmányait Sopronban folytatja, mert Édesapját áthelyezték az ottani állami főreáliskolába francia–magyar szakos tanárnak. A középiskolai tanulmányait is Sopronban az állami főreáliskolában végezte el végig kitűnő eredménnyel. Szüniidőben gyakran ellátogatott Kalocsára is nagyszüleihez, míg a rövidebb szabadidőket mindig a soproni hegyekben töltötte. A középiskolai tanulmányai során igen nagy hatást gyakorolt rá kémia tanára, dr. WALLNER Ignác. Abban az időben szokatlanul sokáig, öt évig, tanult kémiát és ezenkívül nagy érdeklődéssel látogatta a nem kötelező gyakorlatokat is.

Középiskolás éveit Sopron környékét barangolja be, és ott folytatja vizsgálódásait. Dr. WALLNER megajándékozta WOLF Sopron környékét tárgyaló munkájával és negyedik korában már megszerzi SZABÓ József könyveit is. Kirándulásairól sokszor tért meg szép rajzokkal, vagy a helyszínen készített akvarellekkel. A Sopron környéki hegyeket ábrázoló akvarelljeivel két ízben is önképzőkori pályázatot nyert.

1904-ben érettségizett le az Állami Főreálban és az evangélikus gimnáziumban tett latin kiegészítő érettségit, mindkettőt kitűnő eredménnyel.

1904. szeptemberben megkezdte egyetemi tanulmányait a Budapesti Tudományegyetemen, mint természetrajz – kémia szakos tanárjelölt, és az Eötvös Kollégium tagja. Egyetemi tanulmányai alatt a kémia, ásványtan, növénytan voltak kedvenc tárgyai. Különösen maradó emléket hagyott benne THAN Károly pontos és gondos előkészített előadásai, EÖTVÖS Loránd és ENTZ Géza órái.

1906. márciusában tette le a tanári alapvizsgáját, amelyen először találkozott SCHAFARZIK Ferencel, későbbi főnökével. Az alapvizsga utáni években az Ásványtan és Geológiát már a Műegyetemen hallgatta SCHAFARZIK Ferenc előadásaiiban. 1908. márciusában tette le a középiskolai tanári szakvizsgát, természetrajz – kémia szaktárgyakból, szintén kitűnő eredménnyel. Ugyanekkor hívja meg LENGVEL Béla professzor a Tudományegyetem Kémiai Intézetébe és SCHAFARZIK Ferenc a Műegyetem Ásvány- és Földtani Intézetébe gyakornoknak. SCHAFARZIK meghívását fogadja el, mert így lehetősége nyílt a természet jobb megismerésére és SCHAFARZIK emberi és tanári magatartása közelebb állt hozzá. 1908. április 1-én kezdi meg munkáját a Műegyetemen, mint kisegítő tanárségéd.

A Műegyetemen indult meg azon az úton, ami a hazai laza üledékes kőzetek első kutatójává tették. Itt kezdte el írni doktori disszertációját a Duna homokjának ásványos összetételéről és itt végezte mikroszkópos vizsgálatait is. A disszertáció alapján 1910-ben tette le a doktori szigorlatát és „sub auspiciis regis” minősítéssel avatták doktorrá. Most hatvan év távlatából érthetjük meg igazán, hogy mennyire igaza volt KRENNER professzornak, amikor a doktori szigorlatot követő beszélgetés során megjegyezte, hogy „Őn a szedimentpetrográfia megalapítója hazánkban”.

A Műegyetemen 1910-ben nevezték ki tanárségédnek. A homok vizsgálatait tovább folytatta a doktori dolgozata elkészülte után is, kiegészítve most már kémiai elemzésekkel is, amelyben sok segítséget kapott későbbi elvászthatatlan barátjától, MAURITZ Bélától, aki akkor tért vissza külföldi tanulmányútjáról. Tanárségédi működése alatt a gyakorlatokat vezette és az előadási órákra készített elő, és elkísérte professzorát geológiai felvételeire is.

1912-ben kinevezték az Állami Földtani Intézetbe geológusnak. Ezzel az a szerzete gazdó, de mindig pontos és alapos földtani kutató munka, amelyik VENDL Aladárra annyira jellemző lett, új fejezethez érkezett.

Földtani Intézeti meghívása nem volt váratlan esemény, hiszen már előzőleg 1911 nyarán megkezdte a Fejér-megyei reambulálásokat és a Velencei-hegység felvételét. Tapasztalatait, vizsgálatait több közleményben foglalja össze. A következő évben a nyári felvételen már a Déli-Kárpátokban dolgozik LIFFA Auréllal közösen. Munkáját az I. Világháború szakítja meg, mégis annyi kőzetanyagot sikerült begyűjtenie, hogy még évek múlva is új és új adatokkal gazdagítja észlelései és az új vizsgálatok alapján a terület irodalmát, míg végül megjelenik nagy monográfiája, a Szeben- és Szászvárosi-havasok kristályos területe, 1932-ben. A Műegyetemen megszerzi magántanári képesítését „Technikai geológia” tárgykörből 1914-ben.

Az I. Világháborúban frontszolgálatot teljesít, míg 1915. június 8-án hadifogságba kerül. Megjárja az európai Oroszország és Szibéria több fogolytáborát. Legtovább Szolikamszkban és Novonikolajevszkben volt.

1918. június 8-án érkezik haza Zsolnára, majd onnan Budapestre. Csak ekkor teljesülhetett régi álma és házasságot köthetett menyasszonyával SCHAFARZIK-TAVASZY Valériá-

val, akit 1909-ben ismert meg, mint Józsa húga osztálytársát. Az esküvőt 1918. szeptember 9-én tartották meg. Megemlékezésünk nem lenne teljes, ha nem említünk meg, hogy felesége az eszményi élettárs megtestesítője volt. A munkáiban segítette, az életben támogatta, nem egy szakdolgozatát lefordította németre vagy franciára és a mellett három gyermekük nevelésének legnagyobb részét magára vállalta. 1952-ben bekövetkezett halálát élete legnagyobb csapásának nevezte és nem egyszer jegyezte meg beszélgetéseink során, hogy felesége elvesztése óta ő csak félelmem, mert az élettársával együtt a buzdító és segítő munkatársát is elvesztette.

Visszatérése után bekapcsolódik újra a Földtani Intézet munkájába és megkapja Budaörs környékének reambulálását (1919). Közben a Műegyetemre is bejár, ahol magántanári előadásait tartja.

A Tanácsköztársaság ideje alatt a Marx–Engels munkás egyetemen geológiát ad elő. A következő években egyre inkább eltávolodik a térképező geológusi munkakörtől és inkább a gyakorlati, műszaki geológiával kerül szorosabb kapcsolatba. Megbízják az olajkutatásokban való részvétellel is. Ezzel kapcsolatos munkái során felkeresi 1920-ban Zalaszentmihály, 1921-ben Hahót, 1922-ben Szigetvár környékét. 1923-ban és 1924-ben pedig Vásárosnamény és Szatmárökörítő környékén végzi a vizsgálatokat. 1925-ben Porcsalmán, a Szamosban észlelt gázkötőréseket vizsgálja. Felvételező munkáját 1926-ban fejezi be, amikor meghívják a Műegyetemre SCHAFARZIK Ferenc utódjaul.

1927. október 4-én nevezik ki egyetemi ny. r. tanárnak a József Nádor Műegyetem Ásvány- és Földtani Tanszékére, ahol 1960. szeptemberig működött.

Életét és munkásságát ettől az időponttól már nem lehet krónikai sorrendben ismertetni, mert annyira gyorsan követik egymást az egyes események.

A MTA 1923-ban levelező, 1931-ben rendes tagjának választja meg. 1943–45-ben másodelnöke.

A Műegyetemen 1933–34. és 35–36. tanévben dékán, 1940–41. tanévben rektor.

A Magyarhoni Földtani Társulatnak 1925–1932. között választmányi tagja, 1932–40-ig elnöke, majd tiszteleti tagja. Elnyeri a Szabó József érmet, az angol, francia, német, finn földtani társulatok tagja. Kossuth-díj 1948; munkaéremrend és a munkaéremrend aranyfokozatával tüntetik ki.

Kutató munkája, amit 181 publikáció jelez, mindinkább 3 téma körül kristályosodik ki. A klasszikus közettani vizsgálatok; a laza üledékes kőzetek vizsgálata és a hidrogeológiai vizsgálatok. Külön hangsúlyozni szeretném, hogy mind a három területen igen gondosan figyelembe veszi a műszaki követelményeket is.

A *klasszikus közettani vizsgálatokat* a Műegyetemen SCHAFARZIK professzor irányítása és útmutatása alapján kezdi meg, még mint fiatal tanársegéd. Első jelentős közettani munkája a Velencei-hegység kőzeteiről készült monográfia, amelyet követett a magyarországi riolitokról, a Cserhát-hegység piroxén andezitjeiről és a Déli-Kárpátok kőzeteiről készült monográfiák, ill. egyes kőzettípusok leírása.

Közös jellemzője a munkáknak a minták igen gondos kiválogatása, a nagyon részletes mikroszkópi vizsgálat és az igen gondos kémiai elemzés, amelyet nem egyszer sajátkezűleg készített el. Leírásai, monográfiái ma is példamutatók és helytállóak. Gyakran vesszük kézbe, ha pontos kőzetelemzésekre és jól meghatározott kőzeteleírásokra van szükségünk.

A *laza üledékes kőzetek vizsgálatának* Magyarországon elindítója volt. Homokvizsgálatai ma is klasszikus, helytálló vizsgálatok. Löss-vizsgálatai igen nagy nemzetközi visszhangot váltottak ki. Elsősorban azokban az országokban, ahol szintén nagyobb löszterületek vannak, mint pl. Szovjetunió vagy Lengyelország. Agyagvizsgálatai – érthető okokból csonkák. A kiscelli agyagról írt monográfiája, vagy a kiscelli agyag mállásáról írt tanulmánya nélküli az agyagásvány vizsgálatokat, amelyet az akkor már a fejlettebb országokban meglévő, de Magyarországon beszerezhetetlen műszerek hiányában nem tudott elvégezni. Különösen érdekes viszont az agyag-területek csuszásával foglalkozó dolgozata.

A *hidrogeológiai vizsgálatai* életének későbbi szakaszára korlátozódtak. A Lágymányos talajvizivel kezdti vizsgálatait, ami azután elvezeti a többi ásvány- és gyógyvízhez is. Az 1950-es években már a szulfátos talajvizék betonbontó hatásával is kezd foglalkozni és eljárást dolgoz ki a szulfátos betonkorrozóvíz megszüntetésére.

Az *oktató* VENDL Aladár vegyész-mérnökök és mérnökök ezreinek adta tovább tudását a szűkreszabott óra-kereteken belül.

Nagyon sok egykori hallgatója lélegzett fel, amikor az Ásványtan szigorlaton, vagy a Geológia kollokviumon túlesett, hogy végre megszabadult ettől a tárgytól, és tért vissza esetleg évtizedek múltán a Tanszékre volt tanárához útmutatásért, tanácsért. Előadásait rendkívül gondosan építette fel és dolgozta ki, állandóan javítgatva és korszerűsítve azokat. Nem volt egy mindenkit lebilincselő előadó az óráin, de ha valaki

odafigyelt, meglepve tapasztalta a rendkívül pontos adatait, meghatározásait. Ragyogó rajzaival pedig minden hallgatóját elbűvölte. Külön érdeme, hogy a Műegyetemen lehetőséget talált, hogy a szűkreszabott órák keretén felül, a mérnök- és vegyészmérnök hallgatókkal megismertesse az Ásványtan és Kőzettan szépségeit, a vizsgálati módszereket begyakoroltassa velük. Ez a munkája, amit a mai Tudományos Diákkörök ósának lehetne tekinteni, sok egykori hallgatóját vitte közelebb az ásványok és kőzetek világához. Tanári tevékenységének külön kiemelkedő része két tankönyve, amiket a szakemberek ezrei használnak ma is. Az 1942-ben megjelent Ásványtana, amit MAURITZ Bélával írt közösen és a négy kiadást megért Geológiája SZABÓ Józseffel állítja egysorba őt. Csak ők ketten voltak arra képesek, hogy erről a két területről egyaránt írjanak tankönyvet.

Nevelő tevékenységéhez kapcsolódik munkatársaihoz való viszonya is. Mi, akik olyan szerencsések lehetünk, hogy több évet tölthetünk el mellette, egészen más embert ismertünk meg, mint azok, akik csak futólag találkoztak vele. Az ideális főnököt ismertük meg benne. Olyan embert, akihez nyugodtan fordulhattunk a legbonyolultabb szakmai problémáktól kezdve, a mindennapi élet apró-cseprő gondjaiban is. Számunkra mindig volt ideje, türelme tanítgatni és gyakran csak egyszerűen beszélgetni is. A legnagyobb elfoglaltságai mellett is talált időt arra, hogy naponta beszélhessünk Vele és amikor elbeszélgetett munkáinkról, beleszótt a beszélgetésbe hosszú életének bölcsen leszűrt tapasztalatait, tanácsait. Ezzel elérte azt, hogy a munkáink során még menetközben kijavíthatunk hibáinkat és nem kellett időnket felesleges vizsgálatokra pazarolnunk. Mindig csodáltuk kitűnő memóriáját. Nem volt olyan jelentős szakirodalmi cikk, jóformán élete utolsó napjáig, amit ne ismert volna és ne értékelt volna. Igaz, ebben nagy segítségére volt bámulatos nyelvtudása, hiszen a szülői házban elsajátított németen és francián kívül angolul, olaszul, spanyolul, és oroszul is jól értett.

Eltávozásával betelthetetlen űrt hagyott maga után. Ma is nehéz elképzelni, hogy nem hangzik fel a tanszéki folyosón lépteinek jólismert koppanása, nem nyitja ki az ajtót böles mosolyával és nem ül bele megszokott karosszékebe, hogy átnézze postáját, amely még most is majdnem naponta érkezik címére a világ minden tájáról, és utána nem merülhetünk el szakmai kérdésekbe, mint azelőtt. Egyetlen vizgasztáló csak az, hogy alkotásai itt maradtak és szelleme itt él köztünk. Az Ő eszméit adjuk tovább, az Ő tanításait őrizzük és követjük munkánk során, ha úgy dolgozunk mint Ő, ha úgy szeretjük diákjainkat, ahogy Ő szeretett minket. Ha tanácsait, útmutatásait megtartjuk, példája mindig szemünk előtt áll, akkor nem élt hiába és szelleme köztünk marad mindig.

Dr. Vendl Aladár irodalmi munkássága

1. Adatok a Duna homokjának ásványtani ismeretéhez. Bp. Franklin, 1910., p. 1–30.
2. A géléről. Pótfüzetek. T. K. XCV., 1909., p. 122–123.
3. A földrenészek erősségének szabatos megállapítása. T. K. XLII., 1910., p. 90–92.
4. Analyse chimique d'une silbite et d'une chabasite trouvées en Hongrie. G. M. XLI., 1911., p. 195–196.
5. A Tarim-medence vízkének homokjairól. F. K. XLI., 1911., p. 272–283.
6. Über die Sande der Gegenden des Tarim-Beckens. G. M. XLI., 1911., p. 361–372.
7. Két magyar ásvány kémiai elemzése. F. K. XLI., 1911., p. 70–71.
8. A keceméti földrenés. F. K. 41., 1911., 596.
9. Jelentés a Velencei-hegységben végzett részletes földtani vizsgálatokról. É. J. 1911., p. 40–45.
10. Bericht über die im Gerbirge von Venecia ausgeführten geologischen Studien, Jb. 1911., p. 43–49.
11. Alsómediterrán rétegek kibukkanása a főváros VII. kerületében a Telep utcában. F. K. XLI., 1911., p. 46–48.
12. Sangruben in Asien. S. S. 1911., p. 963–993.
13. Geológiai jegyzetek a Kudzsi-ri- és Szebeni-havasokról. É. J. 1912-ről. 4912. p. 68–79. (LIFFA Auréllal együtt)
14. Beiträge zur Geologie der Gebirge von Kudzsi-ri und Szeben. Jb. 1912. p. 74–86 (LIFFA Auréllal együtt)
15. Az andaluzi előfordulása hazánkban. F. K. XLIII., 1912., p. 909–911.
16. Neues Andalusitvorkommen in Ungarn. G. M. XLII., 1912., p. 936–957.
17. Az „Eresztvényi” bazalt „Imenitje”. F. K. XLII., 1912., p. 911–912.
18. Über das Itaneisen im Basalte von Eresztvény. G. M. XLII., 1912., p. 958–59.
19. BRUX Albert. Redherches sur l'exhalation volcanique, Genève et Paris 1911, munkájának méltatása. F. K. XLII., 1912., p. 383.
20. Jelentés a Fejér megyében végzett reambuláló felvételről. É. J. 1912., p. 154–156.
21. Bericht über die Reambulation im Komitate Fejér. Jb. 1912., p. 171–173.
22. A dr. STEIN Aurél gyűjtötte közép-ázsiai homok- és talajminták ásványtani vizsgálata. F. I. É. XXI., 1913., p. 1–33.
23. Ásványtani Közlemények. M. Orvosok és Természetvizsgálók 36. Vándorgyűlésének Munkálatai. Bp. 1913., p. 172.
24. Über den Sand der Csepel-Insel. G. M. XLIII., 1913., p. 375–389.
25. Mineralogische Untersuchungen der von Aurél STEIN in Zentralaisien gesammelten Sand- und Bodenproben. Mitteilungen aus dem Jahrbuch der Ungarischen Geologischen Anstalt. Jb. XXI., 1913., 1–37.
26. A nadapi alunit. M. T. É. XXXI., 1913., p. 95–101.
27. A Cinderei-környékének geológiai viszonyai. É. J. 1913., p. 166–176. (LIFFA Auréllal együtt)
28. Die geologischen Verhältnisse der Umgebung des Cindrel. Jb. 1913., p. 182.–194 (LIFFA Auréllal együtt)
29. Tanulmányutam Németországban. É. J. 1913., p. 589–594.

30. Meine Studienreise in Deutschland, Jb. 1913., p. 569—665.
31. A Csepel-sziget homokjairól. F. K. XLIII., 1913., p. 331.
32. Balatoni hulló porok vizsgálata LÓCZY Lajos. A Balaton környékének geológiája és morfológiája című munkájában. Budapest, 1913., p. 351.
33. A Velencei-hegység geológiai és petrográfiai viszonyai. F. I. É. XXII., 1. 1914., p. 1—170.
34. Die geologischen und petrographischen Verhältnisse des Gebirges von Vencence. Mitteilungen aus dem Jahrbuche der geologischen Reichsanstalt. XXII., 1. 1914., p. 1—185.
35. Quarzporfiritek a Sebes völgyéből. F. K. XLIV., 1914., p. 402—407.
36. Quarzporfirite aus dem Sebesthale. G. M. XLIV., 1914., p. 456—461.
37. A hatvani kőporgyártás talajának vázrészei. F. K. XLIV., 1914., p. 407—410.
38. A Velencei-hegység geológiai és petrográfiai viszonyai. M. T. É. XXXII., 1914., p. 487—498.
39. Les constituants mineralogiques d'une sol de Hatvan. G. M. XLIV., 1914., p. 462—465.
40. A Surján környékének amfibolitja. M. T. É. XXXIII., 1915., p. 256—270.
41. A szeletai kőpár anyagának ásványtanai leírása. KADIC O.: A Szeleta-barlang kutatásának eredményei c. munkájában. F. I. É. XXXIII., 4. 1915., p. 212.
42. Mineralogische Beschreibung des Materials der Steinindustrei aus der Szeleta—Höhle, in Kadici Ö.: Ergebnisse der Erforschung der Szeleta—Höhle, Jb. XXXIII., 4. 1915., p. 231.
43. Untersuchungen von Staubproben. Erschienen in der Arbeit: L. v. LÓCZY: Die geologischen Formationen der Balatongegend. Wie, 1915.
44. Reambuláció Budapest környékén. É. J. 1917—19., p. 40—41.
45. Vasmangánércek a Sebeshegyi havasokban. ROZLOZSNIK Pál: „Macskamező” típusú vas-mangánérccek elterjedése Erdélyben c. cikkében. F. K. XLIX., 1919., p. 37.
46. Éős kristályok. T. K. 1919., p. 292—295.
47. Adatok az amfibolitok osztályozásához. M. T. É. 1921., p. 199—206.
48. Amfibolitok a Déli-Kárpátokban. M. T. É. XXXIX., 1921., p. 207—229. (VENDI Miklóssal együtt.)
49. Über Amphibolite aus den Südkarpathen. C. M. 1922., p. 3—11. (VENDI Miklóssal együtt.)
50. A varsei gánsz nagy földpátszeméi. M. T. É. XXXIX., 1922., p. 178—180.
51. Adatok a plagioklászok meghatározásához. M. T. É. XXXIX., 1922., p. 220—229. (VENDI Miklóssal együtt.)
52. Magnetitgánsz a Sebes völgyében. M. T. É. XL., 1923., p. 57—66.
53. Reambuláció Budaörs környékén. É. J. 1917—1919-ról, 1923., p. 42—47.
54. Kőzetalkotó ásványok a Déli-Kárpátok kristályos paláitól. M. T. É. XL., 1923., p. 204—213.
55. Reambulation in der Umgebung v. Budaörs. Jbericht d. Geol. Anstalt 1917—1924., Bp. 1928., 43—47.
56. Über einige gesteinsbildende Mineralien aus des Südkarpathen. CB. f. Min. 1924., 1—10.
57. Über einen Riebeckit. Z. K. 1924., p. 135—140.
58. Szentendre, Leányfalu, Dunabogdány és Pomáz környékén végzett földtani felvétel. É. J. 1924-ről, 1928., 48—50.
59. Über die Umgebung von Szentendre, Leányfalu, Dunabogdány und Pomáz. Jb. 1924., 1928., 101—102.
60. Beitrag zur Bestimmung der Plagioklase. C. M. A. 1925., p. 177. (VENDI Miklóssal együtt.)
61. Beitrag zur Kenntnis der sogenannten Pikrite im Benat. C. M. A. 1925., p. 297—304.
62. Az ásványtan és kőzettan főbb eredményei és irányai az utolsó években. Magyar Földrajzi Évkönyve és Zsebatlász. 1925., p. 108—118.
63. Az alterpeditok riebeckit. M. T. É. XLII., 1925., p. 206—213. — Der Riebeckit von Alter Pedroso, M. T. É. XLII., 1925., 214.
64. A Somló- és Szárhegy geológiája és egykori hőforrásai. H. K. IV—VI., 1924—26., p. 37—45.
65. Über die geologischen Verhältnisse der Somlyó- und Szárhegy-Berge und ihre einstigen Thermen. Z. H. IV—VI., 1924—26., p. 124—133.
66. Beiträge zur Klassifikation der Amphibolite. M. N. XXXIII., 1926., p. 59—64.
67. Alkidi kőzetek Anina és Stájerlak környékén. M. T. É. XLII., 1926., p. 243—253.
68. Magnetitgneis im Sebesthal. M. N. XXXIII., 1926., p. 96—104.
69. A Magyar Tudományos Akadémia tagjainak hatása az ásványtan és kőzettan fejlődésére hazánkban. Magyar Tudományos Akadémia, Bp. 1926., p. 1—31.
70. Über die Amphibolite der Surján-Gebirgsgruppe. M. N. XXXIV., 1926., p. 91—107.
71. Über die Sande der Umgebung von Konia. M. N. XXXIV., 1926—27., p. 74—90.
72. A magyarországi riolit típusok. Magyar Tudományos Akadémia, Bp. 1927., p. 1—96.
73. Die Typen der Ungarischen Rhyolithen. N. J. A. 55., 1927., p. 183—249.
74. Professor Dr. Franz SCHAFFARZIK. M. N. XXXIV., 1926—27., 5—6.
75. Adatok a Duna nagymaros-szentendrei szakaszának ismeretéhez. H. K. VII—VIII., 1927—28., p. 26—30. 1929.
76. Beiträge zur Kenntnis der Donau zwischen Nagymaros und Szentendre. Z. H. VII—VIII., 1927—28., p. 113—118. 1929.
77. A Duna budapesti homokjainak ásványai és kémiai összetétele. A. K. 1928., V—VI., p. 1—14.
78. Hidrológiai és tektonikai vonatkozások. H. K. III., 1928., p. 10—18.
79. Hydrologische und tektonische Beziehungen. Z. H. III., 1928., p. 68—75.
80. A Budai-hegység kialakulása. Szent István Akadémia természetudományi osztályának felolvasásai. II. köt., 3. füz., 1928., p. 1—22.
81. Konia környékének homokjairól. M. T. É. XLV., 1928. 317—330.
82. Id. LÓCZY Lajos tiszteleti tag emlékezete. M. T. A. E. XX., 9., 1928., p. 1—43.
83. A talajvíz az óbudai suvadásos területen. H. K. IX., 1929., p. 60—75.
84. Das Grundwasser im Rutschgelände von Óbuda. Z. H. IX., 1929., p. 184—200.
85. Rutschungen in lössbedeckten Tongebieten im III. Bezirk von Budapest. G. B. 1929., Heft 2. 1—20.
86. Geológiai kirándulások Budapest környékén. F. I. K. 1929., p. 1—343. (Dr. SCHAFFARZIK Ferencel együtt.)
87. Petrographische Untersuchung der paläolithischen Ablässe aus der Höhle von Budaörs. M. N. 37. 1930. p. 32—50.
88. A budaörsi paleolit szilánkok kőzetani vizsgálata. M. T. É. XLVII., 1930., p. 468—483.
89. A Lágymányos talajvízéről. H. K. X., 1930., p. 31—45.
90. Zur Kenntnis suvadtüpfeliger Grundwasser. G. B. 1930., 4. p. 1—9.
91. A Balaton menti werreni rétegek vizsgálásáról. H. K. X., 1930. p. 101—110.
92. La richesse d'eau des étendues sèches au bord du lac Balaton. Publications Hydrologiques. X., p. 110—120.
93. A budapesti agyagtérlekek csuszmlásai. A Magyar Mérnök- és Építészegylet Közönlönye. LXIV., 1930., p. 65—88.
94. Über das Grundwasser des Lágymányos. Z. H. X., 1931., p. 6—23.
95. SCHAFFARZIK Ferenc emlékezete. A M. kir. József Műegyetemen tartott emlékülnepezi beszédei. 1930—31., p. 89—109.
96. A budai hegyek kialakulása. T. K. LXIII., 1931., p. 440—463.
97. Les eaux souterraines de Lágymányos (Budapest). Publications Hydrologiques. X., 1931., p. 125—140.
98. Über die Pyroxen-Andesite des Cserhátgebirges. T. M. XLII., 1932., p. 491—550.
99. A Szászvárosi- és Szeheni-havasok kristályos területe. G. H. 4., 1932. p. 1—367.

100. Das Kristallin des Sebeser- und Zibins-Gebirges. G. H. 4., 1932., p. 1—367.
101. A Cserhát piroxénandezitjairól. M. T. É., 49., 1932., p. 504—563.
102. A kiscelli agyag. F. I. É. XXIX. 2. 1932. 1—156.
103. Der kisceller (kleinceller) Ton. Annales Institutii Regii Hungarici Geologici XXIX., 1931., p. 93—152.
104. A kiscelli agyag mállása. M. T. É. XLVIII., 1931., p. 237—255. — Die Verwitterung des Kleinzeller Tones. M. T. É. XLVIII., 1932., p. 256.
105. Über die Bildung des Budaer Bitterwassers. Z. H. XII., 1932., p. 5—18.
106. A budai keserűvíz képződéséről. H. K. XII., 1932., p. 5.
107. A Csödihegy andezitjának mállásáról. M. T. É. L., 1933., 589—615.
108. FALCY Mária lev. tag emlékezete. M. T. É. XXI., 14., 1933., p. 1—34.
109. LÉVEL aktualista elve és a hegyek keletkezésének elmélete. (Elnöki megnyitó) F. K. LXIII., 1933., p. 99—109.
110. A kemencszéki medence szerkezete. M. T. É. L., 1933., p. 559—571. (Dr. SCHAFARZIK Ferencel együtt).
111. Untersuchungen über Verwitterung des Andesits vom Csödiberge (Ungarn). T. M. XLIV., 1933., p. 437—462. (Dr. TAKÁTS Tiborral együtt)
112. Adatok a Bükk hegységi paleolitikó kőzettani ismeretéhez. M. T. É. L., 1934., p. 573—587.
113. A Budapest környéki löszről. M. T. É. LII., 1934., p. 713—787. (Dr. TAKÁTS Tiborral és dr. FÖLDVÁRI Aladárral együtt).
114. Studien über den Löss der Umgebung von Budapest. N. J. A. LXIX., 1934., p. 117—182.
115. BÖCKH Hugó I. tag emlékezete. M. T. A. E. XXI., 23., 1934., p. 1—35.
116. Kristályos palák keletkezéséről. (Elnöki megnyitó) F. K. LXIV., 1934., p. 46—57.
117. A Börzsöny hegység néhány löszéről. M. T. É. LIII., 1935., p. 18—202. — Über einige Lössse des Börzsönye: Gebirges. M. T. É. LIII., 1935., p. 202.
118. Radioaktivitás és földtan. F. K. LXV., 1935., p. 56—67.
119. Adatok a cserépfalui palolitok kőzettani ismeretéhez. M. T. É. LIII., 1935., p. 203—230.
120. Újabb adatok a Börzsönyi hegység löszének ismeretéhez. M. T. É. LIV., 1936., p. 177—206.
121. Über den Löss des Börzsöny-Gebirges (Ungarn). N. Jb. Min. 75. B. p. 39—141. 1936.
122. A petróleum keletkezésére vonatkozó újabb elméletek. F. K. LXVI., 1936., p. 72—78.
123. SZÉNO munkásságának méltatása. (Elnöki megnyitó) F. K. LXVII., 1937., p. 70—88.
124. Földtan és ivóvízellátás. Magyarország ivóvízellátása c. mű 109—131. lapján. 1938
125. A koraliszetek ivóvizel. T. K. LXX., 1938., p. 272.
126. A geológiai szaknyelv helyes magyarsága. (Elnöki megnyitó). F. K. LXVIII., 1938., 74—80.
127. A városligeti új artézi kút. T. K. LXX., 1938., p. 273.
128. A szarvaskői wehrliotról. M. T. É. LVIII., 1939., p. 591—606.
129. Megemlékezés HOFMANN Károly és KRENNER József születésének 100. évfordulójáról. F. K. LXIX., 1939. p. 61—66.
130. Über den Wehrli von Szarvaskő. M. T. É. LVIII., 1939., p. 607.
131. A Szabó József-emlékérőm átadásakor mondt í beszéd. F. K. LXIX., 1939., p. 66.
132. Alföldi kutak betonygyűrűinek gyors elpusztulása. T. K. LXXII., 1940., p. 208.
133. A Magyarhoni Földtani Társulat 60 éves múltjára való emlékezés. F. K. LXX., 1940., p. 24—32.
134. A paleolitikó kőzetanyaga. (KADIÓ Ottokár munkájában). G. H. XIV., 1940., p. 155—181.
135. A nehéz vízről. H. K. XX., 1940., p. 352—358.
136. Megnyitóbeszéd a bányá, kohó- és erdőmérnöki karnak Sopronban az 1940. évi október hó 20 án tartott megnyitó ünnepélyén. A M. Kir. József Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem 1939/40. tanévi Évkönyve. p. 71—74.
137. A budapesti meleg gyógyforrásokról. Rektori tanácsnyelvény és székfoglaló értekezés. A M. Kir. József Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem 1939/40. tanévi Évkönyve. p. 41—67.
138. A M. Kir. József Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem 1941. évi soproni nyári egyetemi tanfolyama megnyitáskor megnyitó beszéd. A M. Kir. József Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem 1940/41. tanévi Évkönyve p. 51—56.
139. Beszéd a szegedi egyetem megnyitásakor. Szegedi Egyetemi Évkönyve. 1940/41.
140. Avató beszéd SCHMANEK Emil nyilv. r. tanár tiszteleti doktori avatásán. A M. Kir. József Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem 1940/41. tanévi Évkönyve. p. 23—24.
141. A Mémóriai Továbbképző Intézet első záróülésén megnyitó beszéd. A M. Kir. József Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem 1940/41. tanévi Évkönyve. p. 32—34.
142. Beszámoló a M. Kir. József Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem 1941/42. tanévi megnyitó közgyűlésén. A M. Kir. József Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem 1940/41. tanévi Évkönyve. p. 255—276.
143. Über das schwere Wasser. ZH. XX., 1941., p. 356.
144. Az ógradinai nefelinszilén. M. T. É. LXI., 1942., p. 1071—1085. — Der Nephelinsyenit von Ógradina. M. T. É. LXI., 1942., p. 1086.
145. A víz sokoldalú szerepe. (Elnöki megnyitó) H. K. XXII., 1942
146. Ásványtan I. Budapest, Egyetemi Nyomda, 1942., pp. 516 (Dr. MAURITZ Bélával együtt).
147. Ásványtan II. Budapest, Egyetemi Nyomda, 1942., pp. 125—152 (ALMÁSY Andorral együtt).
148. Válogatott fejezetek a geológiából c. munkában: A laza törmelékes kőzetekről. Budapest, Mémóriai Továbbképző Intézet, 1942., pp. 82
149. A Hidrológiai Szakosztály 25 éves jubileuma. H. K. XXII., 1942., p. 3—9.
150. A kőzetek pusztulása és megvédése. T. K. 1943., p. 1—12.
151. A budapesti melegforrások. B. Sz. 1944., p. 257—283.
152. Budapesti gyógyforrások közös védőterületének tervezete. H. K. XXIV., 1944., p. 1—41.
153. A budapesti melegforrások. B. Ü. 1944., p. 1—27.
154. Budapesti gyógyforrások közös védőterületének tervezete. B. Ü. 1944., p. 1—41.
155. ZSIGMONDY Vilmos munkássága. H. K. XXIV., 1944., p. 67.
156. Carrarai márványoszlopok kezelése. Természettudomány 1947., p. 125.
157. Száz éve. F. É. XII., 1947., p. 1—3.
158. A budapesti keserűvizes telepek hidrogeológiája. B. Ü. 1948., p. 1—96.
159. Hidrogeologie der Bitterwasserquellen von Budapest. H. K. XXXIX., 1949. p. 1—7.
160. Hydrogeology of Budapest. Bitter Mineral Water wells. Extrait de l'Assemblée Gen. l'Union Géodésique. Oslo 1948., p. 187—196.
161. Geológiai szakvélemény a Harka—Kópháza állomáson megindított fúrásról. H. K. XXX., 1950., p. 216—228.
162. Über sulfathaltige Grundwässer. A. V. 2. 1952., p. 125—152 (ALMÁSY Andorral együtt).
163. Geológia I—II. Budapest, Tankönyvkiadó, 1952., pp. 655; pp. 559.
164. A dömösi áttörés és a Duna kialakulása. M. O. II., 1952., p. 51—534.
165. Kongresszusi megnyitó. M. O. X., 3—4., 1953., p. 305—306.
166. SCHAFARZIK Ferenc. H. K. XXXIV., 1954., p. 285—286.
167. Fluorit előfordulása Léva (Levice) mellett. A. M. P. VII., Szeged, 1953/54., 68. — Vorkommen von Fluorit bei Levice. A. M. P. VII. Szeged., 1953/54. p. 68.

168. SCHAFARZIK Ferenc a hazai műszaki földtan megalapítója (1854—1927) Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára Műszaki Tudománytörténeti Kiadványok. 4. p. 1—52. 1954
169. Az eruptív kőzetek mállásának vizsgálata. BME. tud. ülésszak összefoglalója. 1955. ápr. 1—2. p. 20—21.
170. Geológia I. Második, javított kiadás. Tankönyvkiadó, Bp. 1953., p. 1—623.
171. Schnellmethode zur Unterscheidung von Pyrit und Markasit. Acta Min. Petr. Szeged, VIII., 1955. p., 63—70. Társzerző: MÁNDY Tamás
172. Az eruptív kőzetek mállásának vizsgálata. Hozzászólásokkal. A MTA Műsz. Tud. Oszt. Köz. XX., 3—4., 1957., p. 201—233.
173. Untersuchungen über die Verwitterung von Eruptivgesteinen. Acta Technica, XVIII., 3—4., 1957. p., 311—339.
174. A Budapesti Műszaki Egyetem Ásvány- és Földtani Tanszékének története. Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára, Műszaki Tudománytörténeti Kiadványok 7. sz., Tankönyvkiadó 1957., p. 1—98.
175. Geológia II. Második, javított és bővített kiadás. Tankönyvkiadó, Bp., 1957., p. 1—638.
176. Geológia I. Harmadik, javított kiadás. Tankönyvkiadó, Bp., 1957., p. 1—623.
177. Über die blaue Farbe einiger Mineralien. Acta Min. Petr. XI., 1955., Szeged, 61—67. Társzerző: MÁNDY Tamás
178. Über die Verwitterung der NpI einsyenite. Periodica Polytechnica, 3., Bp.; 1958., p. 239—241.
179. A százéves Magyarhoni Földtani Társulat története. Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára, Műszaki Tudománytörténeti Kiadványok 9. sz., Tankönyvkiadó, 1958., p. 1—276.
180. Szemelvények SZABÓ József levelezéséből. Földtani Közöny, 90., 1960., p. 230—236.
181. Über einen Apatit. Acta Min.—Petr. XIII., Szeged 1960., p. 73—74.
182. A talajvíz szulfát ionjának csökkenése. Hidrológiai Tájékoztató, 1962., április, 7—8.
183. Geológia I. Negyedik, átdolgozott kiadás. Tankönyvkiadó, Bp. 1962., p. 1—591.
184. Geológia II. Harmadik, átdolgozott kiadás. Tankönyvkiadó, Bp., 1963., p. 1—568.
185. A források védelméről. Hidrológiai Tájékoztató, 1967. május.; p., 10—13.
186. Régi elgondolások a felszíni és felszín alatti vízről. Hidrológiai Tájékoztató, 1968., június.; p. 17—24.
187. A víz a repedezett, tömött kőzetekben. Hidrológiai Tájékoztató, 1969. június, p. 10—13.
188. Emlékezés az első magyar mérnökgeológusra. Hidrológiai Tájékoztató, 1970. június (sajtó alatt).
189. SCHAFARZIK Ferenc tanulmányai a budapesti forrásokról. Hidrológiai Tájékoztató, 1971. június (sajtó alatt).
190. Geológia I. Ötödik, átdolgozott kiadás. Tankönyvkiadó, Bp., 1971., (sajtó alatt).

Rövidítések:

- T. K. = Természettudományi Közöny
- F. K. = Földtani Közöny
- G. M. = Geologische Mitteilungen (= a Földtani Közöny német nyelven megjelent része)
- É. J. = Magyar Állami Földtani Intézet Évi Jelentése
- J. B. = Jahresberichte der königl. Geologischen Anstalt (= MÁFI évi jelentéseinek német nyelven megjelenő kötetel)
- S. S. = Steinbruch und Sandgrube
- F. I. É. = Magyar Állami Földtani Intézet Évkönyve
- Jb. = Jahrbuch der königl. ungrischen Geologischen Anstalt (= az Évkönyvek német nyelven megjelenő kötetel)
- M. T. É. = Matematikai és Természettudományi Értesítő
- C. M. A. = Zentralblatt für Mineralogie, Geologie und Paläontologie Abteilung A.
- Z. K. = Zeitschrift für Kristallographie
- H. K. = Hidrológiai Közöny
- Z. H. = Zeitschrift für Hydrologie (= a Hidrológiai Közöny német nyelvű kötetel)
- M. N. = Mathematische und naturwissenschaftliche Berichte aus Ungarn
- N. J. A. = Neues Jahrbuch für Mineralogie, Geologie und Paläontologie Abteilung A.
- A. K. = Anyagvizsgálók Közönye
- MTAE = Emlébeszédék a Magyar Tudományos Akadémia elhunyt tagjai fölött
- G. B. = Geologie und Bauwesen
- T. M. = Tschermak's Mineralogische und Petrographische Mitteilungen
- G. H. = Geologica Hungarica, series geologica
- B. Sz. = Budapesti Szemle
- B. Ü. = A budapesti Központi Gyógy- és Üdülhelyi Bizottság Reuma- és Fürdőkutató Intézetének Kiadványa
- A. = Acta Technica Academiae Scientiarum Hungaricae
- M. O. = MTA Műszaki Tudományok Osztályának Közleményei
- A. M. P. = Acta Mineralogica et Petrographica Universitatis Szegediensis
- F. E. = Földtani Értesítő